

In dit nummer o.a.:
Oplossingsgericht werken met kinderen

NVPMKT
Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische **KINDER** therapie www.nvpmkt.nl

Tijdschrift voor
**Psychomotorische
Kindertherapie
en Educatie**

Losse verkoopprijs: € 10,-

Tijdschrift voor Psychomotorische Kindertherapie en Educatie

Een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Kindertherapie (NVPMT). Het tijdschrift verschijnt drie keer per jaar.

De Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Kindertherapie is een beroepsvereniging. Zij draagt zorg voor de professionalisering van het vak, de belangenbehartiging van haar leden en de kwaliteitsbewaking.

Secretariaat van de NVPMT:

Maaïke Mathof-Wieringa
Goudreinetstraat 179
2564 PR 's-Gravenhage
Tel. 06-13663291
E-mail: secretariaat@nvpmt.nl
Internetsite: www.nvpmt.nl

Redactieleden:

Annerieke de Jong,
Josephine Snieders,
Jacqueline Besseling,
Eveline van den Hengel,
Maarten van Ek.

Redactieadres:

Jacqueline Besseling
Prof. Evertslaan 130 B
2628 XZ Delft
jacqueline.besseling@gmail.com

Abonnementsprijs 2012:

€ 25,00 (inclusief verzendkosten)

Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

De kinderen op de foto's in dit tijdschrift zijn niet de kinderen waarover gesproken wordt in de teksten.

ISSN 1389-0948

Inhoud 17e Jaargang - no. 1

Van de redactie	2
Psychomotorische gezinstherapie	3
Petra van Lokven	
Column	7
Annemarie Pastoors	
Oplossingsgericht werken met kinderen	8
Corry Wolters	
Lustrum NVPMT	13
Column	14
Ilse Woudenberg	
PMKT door de ogen van ... Susan van Kempen	16
Berny Veldkamp	
Inspiratie	21
Boekentip	22
Tekeningen	23

Sluitingsdatum voor het indienen van de kopij voor aflevering 2 van de zeventiende jaargang (2013) is 1 juli 2013.

Iedereen die een bijdrage wil leveren aan het tijdschrift is vrij om contact op te nemen met de redactie en haar of zijn artikel in te sturen. Deel ervaringen met je beroepsgroep en de geïnteresseerde lezers. Ideeën voor artikelen en interviews of tips voor de inspiratiepagina worden zeer op prijs gesteld.

“Psychomotorische Gezinstherapie”

Deze therapie volgt een andere werkwijze dan de PMKT in de individuele setting. Waar bij PMKT een langdurig traject gevolgd wordt met het individuele kind, en de ouders eventueel door de hoofdbehandelaar of door de systeemtherapeut worden begeleid, wordt bij PMGT (psychomotorische gedragstherapie) een korte behandeling ingezet met het hele gezin. Het doel van de PMGT is het bevorderen van de interactie tussen de gezinsleden, ze inzicht te geven in hun eigen handelen en ieders aandeel binnen het gezinsgebeuren.

Petra van Lokven geeft deze Gezins-PMT samen met John Frederiks, een systeemtherapeut.

In dit artikel laat Petra de lezer kennismaken met de PMGT aan de hand van casuïstiek.

“Oplossingsgericht werken met kinderen”

Oplossingsgericht werken gaat ervan uit dat de cliënt zelf de expert is in het therapieproces, hij weet welke verandering nodig is en hij weet welke oplossing zal leiden tot die verandering. Ook kinderen blijken heel goed in staat om hun eigen problemen en vragen te onderzoeken en op te lossen. Oplossingsgericht werken is een manier van denken die kinderen veel ruimte biedt om eigenaar van hun eigen veranderingsproces te zijn.

Corry Wolters, de auteur van het boek ‘Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren’, beschrijft in dit artikel dat communiceren met kinderen, zeker binnen de therapie, veel creativiteit vraagt van therapeuten. Het vraagt de moed om los te komen van eigen ideeën, oordelen, patronen en verwachtingen.

“Een nieuwe column. Een nieuw gezicht. Een nieuw geluid.”

Deze column, geschreven door Ilse Woudenberg, gaat dit keer niet over een psychomotorische praktijk, maar over de praktijk van alledag: een gezin! Met in de hoofdrol Luca, haar dochter van bijna 9 jaar. Haar diagnose: cerebrale parese, wat zich met name uit in de grove en fijne motoriek. Een licht spasme.

Misschien is ze niet eens helemaal een onbekende voor u. Tekeningen van haar hebben wel eens in het tijdschrift voor PMKT gestaan.

“Psychomotorische kindertherapie door de ogen van ... Susan van Kempen”

Als beginnend therapeut is Berny Veldkamp nog dagelijks vol verwondering over wat er gebeurt in de therapie. Ze gaat op zoek naar de drijfveren van collega's en naar hun invulling van psychomotorische kindertherapie. Ze interviewt Susan van Kempen.

Susan is geïnspireerd door de antroposofie en is nog nergens anders zo'n veelomvattende mensvisie tegengekomen die zowel ideëel als praktisch is. Ook heeft zij, dankzij de antroposofie, een liefde ontwikkeld voor de betekenis van de zintuigontwikkeling. Met name voor de lichaamsgerichte zintuigen: tastzin, levenszin, bewegingszin en evenwichtszin. Zij vormen voor haar de basis waarop kinderen zich emotioneel, sociaal en cognitief ontwikkelen. Zij vertelt er over aan Berny.

Tot besluit deelt Berny de inspiratie die zij zelf heeft opgedaan, met de lezer.

Psycho- motorische gezins- therapie

Petra van Lokven

Petra van Lokven werkt naast haar eigen praktijk bij Orbis GGZ als psychomotorisch kindertherapeut. Zij geeft daar zowel individuele therapie en ouder-kind therapie, als gezins-therapie. De PMGT, zoals Gezins-PMT daar genoemd wordt, geeft zij samen met John Frederiks die werkzaam is als systeemtherapeut. Zij hebben beiden een tweedaagse training gevolgd bij Mondriaan-zorggroep in Heerlen die deze cursus verzorgt voor mensen die werkzaam zijn binnen de hulpverlening. In dit artikel laat Petra de lezer kennismaken met de PMGT aan de hand van casuïstiek.

Een andere manier van werken

Sinds 2 jaar wordt binnen Orbis GGZ Sittard PMGT gegeven. Deze therapie volgt een andere werkwijze dan de PMKT in de individuele setting. Waar bij PMKT een langdurig traject gevolgd wordt met het individuele kind, en de ouders eventueel door de hoofdbehandelaar of door de systeemtherapeut worden begeleid, wordt bij PMGT een korte behandeling ingezet met het hele gezin. Het doel van de PMGT is het bevorderen van de interactie tussen de gezinsleden, ze inzicht te geven in hun eigen handelen en in ieders aandeel binnen het gezinsgebeuren.

Werkwijze

Bij de PMGT werkt een psychomotorisch (kinder)therapeut samen met een systeemtherapeut. Met het gezin worden vijf behandelaafspraken ingepland. Een kennismakingsgesprek is de eerste afspraak. Dan volgen er drie sessies in de bewegingsruimte. De behandeling wordt afgesloten met een evaluatiegesprek. In het kennismakingsgesprek wordt aan alle gezinsleden gevraagd waar ze tegenaan lopen en kunnen ze kenbaar maken wat ze graag willen veranderen. Aan de hand hiervan worden de doelen vastgesteld. In dit gesprek heeft de systeemtherapeut de leiding. De psychomotorisch (kinder)therapeut legt in deze bijeenkomst uit wat er in de bewegingsruimte gedaan zal worden.

Na het kennismakingsgesprek volgen de 3 sessies in de bewegingsruimte waarbij de psychomotorisch (kinder)therapeut de leiding neemt en het gezin passende bewegingsactiviteiten aanbiedt. Het gezin voert samen de opdrachten uit. Tijdens deze sessies is er tussen de psychomotorisch (kinder)therapeut en de gezinstherapeut zo nodig overleg over het verloop en eventuele bijstelling van de behandeling. Tijdens de sessies in de bewegingsruimte kan het spel even onderbroken worden om de bevindingen van zowel de gezinsleden als de therapeuten te bespreken. Dit omdat het soms handiger is om direct in te haken op wat er gebeurt dan daar pas na de bewegingssessies op terug te komen.

De bewegingssessies kunnen eventueel op video worden vastgelegd om de beelden te gebruiken bij de evaluatie.

Een casus

Een moeder met 3 zonen is aangemeld voor PMGT. De kinderen zijn 7, 10 en 12 jaar. Ouders zijn gescheiden en vader ondervindt geen problemen in het contact met de kinderen.

De systeemtherapeut is al eerder in het gezin geweest voor een gezinsonderzoek en daarin bleek dat de onderlinge communicatie in het gezin niet goed verloopt. De kinderen lijken geen zicht te hebben op hun eigen aandeel en moeder komt in de rol van politieagent.

Het kennismakingsgesprek

Tijdens het kennismakingsgesprek, blijken de kinderen het moeilijk te vinden om te praten over waarom ze bij de therapeuten zijn. Ze voelen zich waarschijnlijk ongemakkelijk en uiten en verbloemen dit door elkaar uit te dagen en af te troeven. De oudste zoon heeft de diagnose PDD-NOS en heeft onlangs al een individueel traject gevolgd bij de psychomotorisch kindertherapeut. Volgens moeder heeft hij niet zoveel zin in de PMGT. Toch is merkbaar dat hij zich ontwikkeld heeft in vergelijking met een jaar geleden. Hij doet zijn best om in gesprek te blijven. Moeder stimuleert hierbij lang op een positieve manier, maar uiteindelijk, en

goed invoelbaar, wordt zij boos en reageert vanuit machtshiërarchie. Dit leidt echter niet tot het gewenste resultaat. De kinderen houden zich even in en lijken zich wat onthand te voelen. Het lukt ze echter niet zich anders te gedragen. De systeemtherapeut zet verschillende schatkistjes en Duplo poppetjes in om de kinderen duidelijk te maken dat ieder kind anders is en unieke eigenschappen heeft. De kinderen mogen om de beurt opnoemen wat zij bij zichzelf vinden passen en waar ze goed in zijn. Ook mogen ze over de anderen zeggen waar zij goed in zijn. Dit blijkt al best lastig voor de kinderen. Ze kunnen moeilijk hun aandacht erbij houden en het lukt ze nauwelijks om zich in woorden uit te drukken. Het valt op dat de oudste twee kinderen last lijken te hebben van het uitdagende gedrag van de jongste. De jongste daarentegen geeft aan dat hij graag met de anderen wil meespelen. Moeder zou graag willen dat er beter naar elkaar wordt geluisterd en dat er afspraken gemaakt kunnen worden.

1e sessie: thema samen spelen en overleggen

Tijdens de eerste bewegingssessie staat het thema samen spelen en overleggen centraal. Het gezin is hier vooraf van op de hoogte gesteld. Ze krijgen de opdracht om met de parachute te spelen en samen te overleggen wat ze gaan doen. De middelste van de drie jongens oppert om met een bal en de parachute te spelen. De andere kinderen roepen ook wat en er wordt meteen gehandeld zonder duidelijk overleg. De systeemtherapeut koppelt dit terug aan moeder waarna zij meer de leiding neemt en er wel duidelijke afspraken worden gemaakt. De twee jongste kinderen geven aan dat ze ook onder parachute door willen kruipen en lopen. De jongste komt tevens met het idee om 'de mol' te zijn en dat de anderen de bal op hem gooien. Dit spel verloopt rommelig en na opnieuw overleg met elkaar wordt besloten dat iedereen om de beurt onder de parachute door mag lopen of kruipen. De oudste kinderen geven aan, nadat alle kinderen geweest zijn, dat moeder nu mag. De kinderen vangen haar en hebben hier samen plezier in. Bij een volgend spel, dat door de psychomotorisch kindertherapeut is bedacht, moet het gezin samen een estafette uitvoeren, waarbij ze zittend op een matje steeds een plek doorschuiven. Bij de eerste keer geeft de therapeut het startteken. Daarna mogen ze dit zelf aangeven. Aanvankelijk gebeurt dit zonder duidelijke afspraken waardoor het niet soepel verloopt. De oudste zoon geeft dan aan dat hij gaat aftellen, waarna het voor iedereen duidelijk is en het spel wel goed verloopt. Dit wordt door de systeemtherapeut benoemd. Tot slot mogen ze zelf nog iets kiezen. De kinderen willen allen met de grote fysioballen spelen. Moeder lijkt vooral de kinderen in de gaten te houden vanuit de angst dat er iets zal gebeuren. Wanneer dit aan haar wordt voorgelegd, kan zij dit beamen. Er wordt afgesproken dat de psychomotorisch kindertherapeut er voor zal waken dat er geen gevaarlijke dingen gebeuren, zodat zij ook in het spel zonder zorg of angst kan meedoen. Ze spelen afzonderlijk, maar zoeken in het spel ook om de beurt elkaar op. Er is veel plezier samen. Bij de korte nabespreking wordt het thema 'vertrouwen op elkaar' genoemd. Dit zal tijdens de volgende sessie centraal staan.

2e sessie: thema vertrouwen

Spelactiviteiten:

- Om de beurt mag er iemand op de fysiobal liggen waarbij degene die ligt ondersteund wordt door de anderen.
- Een hindernisbaan bouwen waarna beurtelings iemand, ondersteund door een ander gezinslid, geblinddoekt eroverheen mag lopen.

De middelste van de kinderen geeft aan dat hij graag als eerste op de bal wil liggen. Moeder regelt en coördineert de afspraken. Het lukt de anderen goed om de bal in balans te houden. Als tweede mag de jongste van het gezin. De middelste zoon gaat voor de bal liggen, pakt de jongste bij de armen en probeert hem naar voren van de bal te trekken. Hij wordt hierop aangesproken door moeder en de oudste zoon. Wanneer dit tijdens een korte terugkoppeling ook door systeemtherapeut genoemd wordt, kan hij bij de volgende keer wel goed meehelpen. Wanneer moeder aan de beurt is, stemmen de kinderen aanvankelijk niet goed op elkaar af. Ze lijken de aansturende factor (moeder) kwijt te zijn. Dan neemt de oudste de leiding over. Het lukt moeder goed om zich over te geven aan de kinderen en te vertrouwen op hun handelen. Bij de volgende activiteit maken ze samen de hindernisbaan, waarbij de oudste zoon wat ideeën oppert. De anderen komen vervolgens ook met ideeën. De jongste zoon geeft aan dat hij wel als eerste over de baan wil en dat moeder hem mag begeleiden. Hij vertrouwt sterk op moeder en loopt het parcours heel makkelijk. De middelste zoon wordt door de oudste begeleid waarbij hij deze een paar keer vastpakt om hem in de goede richting te sturen. Wanneer zij de rollen omdraaien en de oudste met blinddoek op een hogere mat staat, is zijn begeleider even onoplettend en geeft wat onduidelijke aanwijzingen, waardoor de oudste misstapt. Het spel wordt een moment stopgezet om te bespreken hoe dit door beiden wordt ervaren. Ze zijn allebei geschrokken. Als de middelste zoon dan het parcours verder begeleidt, lijkt hij zich bewuster van zijn rol en is zijn houding wat zorgzamer en serieuzer. Tot slot mag de jongste zoon moeder begeleiden, waarbij moeder aangeeft dat ze het prettig vindt als haar zoon haar een hand geeft. Hij doet het heel goed en hij vindt de activiteit zo leuk dat hij na afloop vraagt of hij het parcours nog eens mag lopen. Wanneer het tijd is om op te ruimen, helpen alle gezinsleden mee.

3e sessie: thema samenwerken en afspraken maken

Spelactiviteit:

- Samen een hut bouwen.

Vooraf wordt het gezin verteld dat ze met elkaar afspraken moeten maken over hoe en wat ze gaan bouwen. Ze mogen alle materialen gebruiken die in de ruimte beschikbaar zijn. De systeemtherapeut geeft moeder de opdracht om uit de 'politierol' te blijven. Voor de veiligheid van de kinderen zullen beiden therapeuten zorg dragen, zodat moeder hier niet steeds op hoeft te letten. De oudste zoon heeft in de individuele setting al eens een hut gebouwd en heeft het idee om de grote mat als muur te gebruiken. Hij is echter niet helemaal duidelijk in zijn uitleg, waardoor de andere gezinsleden het niet goed begrijpen.

Dit levert onduidelijkheid op voor iedereen en de oudste reageert geïrriteerd. Moeder stuurt vervolgens op een positieve manier aan. De kinderen lijken deze structuur nodig te hebben om tot handelen over te kunnen gaan.

Het spel wordt even stil gelegd om aan te geven wat er gebeurt. Dan gaan ze verder en bouwen samen de hut, waarbij ieder een andere taak heeft.

Na het bouwen wordt gevraagd of ze nog met de hut willen spelen of dat ze iets anders willen doen. Alle kinderen geven aan dat ze nog eens graag met de fysioballen willen gooien. Hierbij wordt er door de jongens niet altijd aan de veiligheid van elkaar gedacht en komen de ballen soms te hard aan. De systeemtherapeut koppelt op dat moment terug dat het goed is dat je aangeeft wanneer je het niet prettig vindt en dit duidelijk zegt tegen de ander.

Tijdens het spel is er veel plezier en alle gezinsleden zijn actief betrokken. De psychomotorisch kindertherapeut geeft aan dat ze als afsluiting het spelletje Mikado kunnen spelen. Moeder neemt het initiatief om de stokjes te laten vallen. Aanvankelijk is er rust en aandacht voor elkaar, er wordt

naar elkaar gekeken wanneer iemand aan de beurt is. Dit wordt echter niet lang volgehouden.

Het evaluatiegesprek

Tijdens het gesprek begint de systeemtherapeut met benoemen wat hem is opgevallen tijdens de sessies in de bewegingsruimte. De positieve momenten komen als eerste ter sprake. De kinderen zitten er heel anders bij dan tijdens het kennismakingsgesprek. Ze luisteren goed en kunnen nu ook beter teruggeven wat zij ervan vinden en hoe zij de sessies hebben ervaren. Met name de jongste van de drie kinderen geeft vaker antwoord. Moeder vertelt dat ze in de afgelopen periode regelmatig heeft teruggehaald wat ze tijdens de sessies in de bewegingsruimte ook deden: even bespreken wat er gebeurt, (bij escalatie) en afspraken maken. Toch blijft het thuis nog lastig, blijkt uit de bevindingen van allen. Met name tijdens stoeimomenten kan het nog vaak escaleren. Het voorstel is om de afspraken, die het gezin al samen gemaakt heeft, op een groot vel te zetten, er een soort poster van te maken, en deze op een goed zichtbare plaats in huis op te hangen. Dit wordt door therapeuten ook met de PIT (psychiatrische intensieve thuiszorg) opgepakt, die het gezin thuis gaat begeleiden. Met een gevoel van vertrouwen dat de onderlinge contacten zullen verbeteren, nemen beide therapeuten afscheid van het gezin. ■

Annemarie Pastoors

Waarom?

“Mama, waarom heb jij zo’n grote neus?” vraagt de kleine kleuter, die al een paar lange seconden naar mijn neus aan het staren is.

“Omdat ik daarmee goed kan ruiken” snuif ik, en ik trek mijn neus op alsof die daarmee nog groter wordt. “En als ik hem dichtknijp?” Zonder te wachten op antwoord knijpt hij mijn neus hard dicht.

“Dan kan ik niet meer door mijn neus ademen. Nu adem ik door mijn mond”, zeg ik op nasale toon.

“En als ik die ook dicht doe...”, zegt de kleine kleuter, terwijl hij zijn andere hand voor mijn mond wurmt. Ik mompel onverstaanbaar dat ik dan helemaal niet meer kan ademen: “niet meer ademen, niet meer praten, niet meer kussen, niet meer eten, niet meer drinken....” Als het me te lang duurt worstel ik me onder de kleine plakkerige handjes weg. “Dan krijg ik het benauwd!” hijg ik een beetje overdreven. “Maar waarom ga je dan niet door je oren ademen?” vraagt hij verbaasd. De kleine kleuter knijpt zijn eigen neus dicht en legt zijn andere handje over zijn mond. In zijn grote bruine ogen, die nog zichtbaar zijn, zie ik een nog grotere verbazing. “Hé ja, door mijn oren komt geen lucht!” “En als ik ze dicht doe?” vraagt hij alsof dat niets uitmaakt als je daar toch niet door kan ademen. Zijn kleine peuterige vingertjes prikken zich in mijn oren. Hij negeert mijn antwoord dat ik dan niet meer kan horen. “Waarom heb je zulke grote oren mama?” vraagt hij er gelijk achteraan. “Dan kan ik heel goed luisteren” zeg ik. De kleine kleuter neemt een moment pauze. Hij haalt zijn kleine vingertjes uit mijn oren. Met enige aandacht kijkt hij in mijn ene oor, alsof hij verwacht dat er iets sprookjesachtigs uit gaat komen. “Heb ik ook grote oren?” vraagt hij met een stem die een beetje smekend lijkt. Ik kan niets anders zeggen dan “ja jongen, jij hebt ook grote oren!” “Kan ik ook goed luisteren?” “Jij kan met jouw oren heel goed luisteren!” zeg ik bevestigend. “Oh...” zucht de kleine kleuter, met in zijn stemmetje een gevoel van opluchting en verwondering.

Oplossingsgericht werken met kinderen

Over de verschillende talen van het kind

Corry Wolters

Corry Wolters is werkzaam als Gz psycholoog Kinderen en Jeugd (NIP) in het onderwijs en heeft daarnaast een eigen praktijk voor psychologische hulp, Bureau meesterschap. Ze heeft ruime ervaring met het oplossingsgericht werken binnen coaching en therapie.

www.bureau-meesterschap.nl
c.wolters@bureau-meesterschap.nl

Auteur van het boek
'Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren'.
Uitgeverij Pica.

In gesprek gaan met kinderen is niet altijd eenvoudig, zeker niet als het om moeilijke onderwerpen gaat zoals lastige gewoontes, onprettige gevoelens, trauma of verdriet. Communiceren met kinderen, zeker binnen de therapie, vraagt veel creativiteit van ons. Het vraagt de moed om los te komen van eigen ideeën, oordelen, patronen en verwachtingen. Tegelijkertijd vraagt het ook de moed om mee te gaan in dromen, verlangens en fantasieën. Het vraagt de moed om samen te zoeken naar vormen, symbolen en andere 'non-verbale talen' van het kind om gevoelens, angsten en wensen te kunnen uiten. De taal van het kind kent niet alleen woorden, maar misschien nog wel meer de beweging, het spel, de fantasie, het tekenen, het uitspelen, de creativiteit.

Emoties kunnen vaak beter door non-verbale activiteiten zoals spel, bewegen of beelden vormgegeven of uitgedrukt worden dan door woorden alleen. Dit geldt zeker voor kinderen omdat zij vaak nog niet de woorden hebben om te kunnen vertellen over hun gevoelens of hun problemen. Creatieve uitingsvormen helpen om het probleem als het ware even buiten jezelf te kunnen plaatsen. Kinderen bedenken er een naam voor, kiezen er een metafoor bij of koppelen er een dierfiguur aan. Het externaliseren van een probleem stelt het kind in staat om er beschouwend naar te kunnen kijken en te kunnen verlangen naar verandering.

Een voorbeeld

David (8 jaar) is vaak angstig. Een dagje weg, een uitje, op bezoek gaan: alles roept veel angst (en daardoor verzet) bij hem op. Ouders voelen zich af en toe machteloos en weten niet meer hoe ze David kunnen helpen. In de therapie vraag ik David wat hij graag anders zou willen. Hij vertelt: "ik zou wel meer willen leren durven. Ik zou graag meer moed willen hebben". Ik vraag hem om een dier te kiezen voor de angstige kant in hem. Hij kiest een egeltje uit de vele knuffels die ik hem laat zien. We benoemen de goede eigenschappen: de egel kijkt goed uit, hij rolt zich op als het gevaarlijk wordt en komt weer tevoorschijn als het veilig is. Daarna vraag ik hem een dier te kiezen voor de moed in hem. Die heeft hij zeker, benadruk ik, hij toont immers moed om er met mij over te praten. David kiest een poes. Want, zo zegt hij, een poes durft veel, hij durft muizen te vangen en durft van hoog naar beneden te springen. In de therapie laten we beide dieren met elkaar in gesprek gaan. Ze spelen samen en ontdekken dat ze er allebei mogen zijn: de egel en de poes. Beide kanten mogen er immers ook bij David zijn: de angst en de moed. En David ontdekt dat de poes soms iets meer de baas mag zijn dan de egel.

Oplossingsgericht werken gaat ervan uit dat de cliënt zelf de expert is in het therapieproces, hij weet welke verandering nodig is en hij weet welke oplossing zal leiden tot die verandering. Ook kinderen blijken heel goed in staat om hun eigen problemen en vragen te onderzoeken en op te lossen. Oplossingsgericht werken is een manier van denken die kinderen veel ruimte biedt om eigenaar van hun eigen veranderingsproces te zijn. In de traditionele opvatting zijn we van mening dat de problemen die kinderen ervaren meestal veroorzaakt worden door factoren binnen de ontwikkeling of in de omgeving. Deze manier van denken leidt tot allerlei verklaringen en diagnoses: 'hij is druk omdat hij ADHD heeft' of 'geen wonder dat hij zo is, de ouders stellen geen enkele regel'. Dit leidt vaak tot machteloosheid ('je kunt er nu eenmaal niets aan doen') of tot beschuldigingen richting ouders.

Oplossingsgericht werken besteedt niet veel tijd aan het zoeken naar oorzaken. In plaats daarvan richten we onze aandacht op veranderingen die we op het oog hebben, wat het kind nu al doet aan goede dingen, welke mogelijkheden hij tot zijn beschikking heeft om zijn vraagstuk op te lossen. Ons uitgangspunt is: elk kind beschikt over voldoende mogelijkheden om zijn situatie te kunnen veranderen. Hij heeft onze hulp nodig om de competenties oftewel krachtbronnen te ontdekken, opnieuw in te zetten, vorm te

geven en te benutten. Dit dwingt ons om te gaan samenwerken met het kind en hem alle kansen en ruimte te geven om te praten over de last, hun eigen oplossing en de stappen die zij voor ogen hebben om hun doel te bereiken. Het is de taak van volwassenen, therapeuten, ouders en leerkrachten om het veranderingsproces mogelijk te maken, bij te sturen in de goede richting en vooral veel waardering te uiten voor de inzet van het kind. De basishouding van de therapeut kent daarbij drie krachten: De Aandacht, het Beeld van de toekomst en het Compliment. Samen vormen ze het ABC van het oplossingsgericht werken met kinderen.

De kracht van Aandacht: een andere bril

Uit onderzoek blijkt dat de persoonlijke eigenschappen van de therapeut beslissender zijn voor therapieresultaten dan de techniek die zij gebruiken. Dit betekent dat de basishouding van de therapeut en zijn vermogen om echte aandacht te schenken van groot belang is. Oprechte aandacht geeft ruimte aan het kind om te kunnen en durven vertellen over lastige zaken. Kinderen voelen haarfijn aan of je echt luistert of met je gedachten ergens anders bezig bent. Ook zijn volwassenen soms geneigd om voor het kind te denken, of ze reiken al een oplossing aan. In het oplossingsgerichte werken vermijden we eigen interpretatie en zijn we juist op zoek naar de betekenisverlening van het kind zelf. In plaats van oordelen of snelle interpretaties is onze basishouding de verwondering. Een niet-wetende houding stelt ons in staat om met oprechte aandacht te luisteren naar datgene wat het kind vertelt of ons laat weten in zijn gedrag.

Wanneer verwondering je vertrekpunt is, kun je, je afvragen: "Wat maakt dat dit kind zich zo gedraagt? Wat wil hij mij daarmee vertellen? Laten we eens aannemen dat hij een goede bedoeling heeft met zijn gedrag, welke bedoeling zou dit dan zijn?"

Een houding van verwondering stelt ons in staat om gedrag te kunnen herkaderen, er een positieve kant van te kunnen zien die we missen wanneer we zouden vertrekken vanuit een oordeel. Een leraar kan bijvoorbeeld een onverschillige houding zien bij een leerling. Maar als we met de bril van verwondering kijken zien we misschien een leerling die zich weet aan te passen aan een saaie les. Een positievere kijk op gedrag, oog voor goede bedoelingen en kijken met verwondering stelt ons in staat om keuzemogelijkheden bij het kind te mobiliseren, zonder de last van schuld en oordeel.

Een voorbeeld

Floor (15 jaar) gaat naar de middelbare school. Ze is weinig thuis, heeft veel vrienden en gaat vaak tot 's avonds laat met hen op stap. Op verzoek van de ouders komt ze bij de therapeut omdat zij zich zorgen maken. Er zijn veel ruzies thuis over het vele uitgaan, ze vermoeden dat Floor niet altijd de waarheid spreekt over waar ze is en dat brengt veel conflicten met zich mee. In plaats van huisregels opstellen, met ouders sancties bedenken om het losbandige gedrag van Floor te beteugelen begint de therapeut met een vraag aan Floor: "Wat zou jij willen dat er verandert?" Floor vertelt dat ze ervan baalt dat haar ouders haar niet vertrouwen. In de therapie verkennen we samen het thema vertrouwen: wat doet Floor anders als haar ouders haar weer gaan vertrouwen? Hoe zouden de ouders kunnen laten zien dat ze Floor meer gaan vertrouwen? En welk verschil zou dat uitmaken ten aanzien van de sfeer in huis? Hoe zou het zijn, als de sfeer verandert? En hoe zou ieder gezinslid daaraan kunnen bijdragen?

Problemen zijn van hier en nu, ze doen zich voor op dit moment. Meestal zijn problemen niet chronisch, ze zijn niet altijd even sterk aanwezig. Het kan veel positieve energie opleveren om samen de uitzonderingen te verkennen, of een gewenste situatie te ontwerpen. Over de grenzen van het probleem

heen durven kijken, te durven fantaseren over hoe het anders kan gaan, geeft moed en biedt kansen om andere kanten (lees: competenties) opnieuw in te zetten.

De kracht van het Beeld: focus op de toekomst

De gewenste toekomst is het beeld waarin de problemen al zijn verdwenen of zijn verminderd. We kunnen erover tekenen, spelen, fantaseren. Fantaseren over die toekomst maakt een verlangen wakker, het kind krijgt de hoop dat verandering mogelijk is. Alle aandacht gaat uit naar de mogelijkheden van het kind, het kan zelf ideeën naar voren brengen en we kunnen samen zoeken naar alles wat nu al werkt in de goede richting. Deze samenwerking waarin de ideeën van het kind centraal staan maakt dat het kan bouwen aan zijn zelfwaardering en vertrouwen in de toekomst. Elk kind heeft zo zijn eigen mogelijkheden. Dat betekent dat er geen eenduidige oplossingen zijn die voor iedereen gelden. We zoeken samen naar wat effectief is voor dit kind en moedigen het kind aan om vaker te doen wat eerder succesvol was. Kinderen ontdekken op die manier dat wat zij doen van invloed is, ze ontdekken dat ze zelf verandering tot stand kunnen brengen, met hun eigen inzet. Het oproepen van een beeld van de gewenste toekomst blijkt in de praktijk een zeer krachtig middel om verandering mogelijk te maken. Vaak brengt het fantaseren de oplossing al dichterbij. Die positieve kijk op de toekomst geeft hoop en mobiliseert het vermogen om invloed uit te oefenen. Hoe gedetailleerder het beeld van de toekomst wordt gemaakt, hoe sterker de werking kan zijn. Samen maken we als het ware een filmpje of we spelen een rollenspel waarin de toekomst al een beetje werkelijkheid is. Zo wordt het beeld als het ware een routekaart voor nieuw gedrag. Of, zoals Bannink (2006) schrijft: je helpt het kind om een positieve selffulfilling prophecy te maken.

Een voorbeeld

Joyce (9 jaar) klaagt over nachtmerries. Ze droomt dat het huis waarin ze woont in brand staat en dat haar ouders en haar zusje worden gered, maar zij steeds net niet wordt gered door de brandweer. Ze vertelt: "Ik droom van de brand en dat de brandweer komt om iedereen te redden. Dan word ik wakker en dan denk ik van die rare dingen, dat iedereen gered wordt en ik niet. En dat ik dan in het ziekenhuis terecht kom, dat ik heel ziek ben en misschien wel doodga. En dat iedereen moet huilen omdat ik dan dood ben...." In de spelkamer vertelt Joyce over haar droom. Ze zegt ook dat ze de droom nu lang genoeg heeft gehad, ze wil de droom graag kwijtraken. Ik pak uit de kast een prachtige glitterstok, een zogenaamde toverstok. We fantaseren over hoe het zou zijn als ze de droom kwijt zou zijn... Wat zou er dan met de droom gebeuren? Joyce zegt: "Dan zou hij anders aflopen!" Om dit concreet te maken kiest ze voor verven. Op een groot vel schildert ze allereerst de droom zoals ze zich die herinnert op het moment dat ze er wakker van wordt. We plakken er een tweede vel naast waarop ze de nieuwe afloop gaat verven. We besteden veel tijd om die nieuwe afloop te fantaseren: ze schildert de brandweerman die haar net op tijd weet te redden. Ze schildert ook hoe ze daarna allemaal aan een grote tafel zitten met ranja, blij omdat iedereen gered is. We maken het beeld heel concreet: de kleuren van de vlaggetjes die er hangen, de kleur van de ranja, het smaakje van de cake, wie zit waar aan tafel, wie is er allemaal nog meer bij, welke muziek zal er klinken, wat zijn jullie dan allemaal aan het doen? In de weken daarna vertelt Joyce dat ze blij is met de nieuwe afloop van de droom, maar dat ze die nog niet heeft gebruikt omdat de nare droom nu helemaal weg is...

De kracht van het Compliment: focus op vermogen

Kinderen die een last ervaren zijn vaak het zicht op hun krachtbronnen kwijt. Met krachtbronnen bedoelen we vermogens, kwaliteiten en vaardigheden om (moeilijke) situaties het hoofd te kunnen bieden.

In het oplossingsgericht werken richten we ons op de dingen die goed gaan, de uitzonderingen op het probleem of eerdere successen. De therapeut herkent deze en weet ze uit te vergroten met een compliment: "Je vertelde dat je veel hebt geprobeerd, je wordt er moe van zei je. Je moet wel een doorzetter zijn!"

We horen nogal eens volwassenen zeggen: kinderen hebben veel complimenten nodig, daar groeien ze van. In de praktijk zien we dan dat er te pas en te onpas met complimenten wordt gestrooid, of we horen volwassenen verzuchten: "Niets helpt, zelfs een beloningssysteem niet."

Effectief waarderen is dus een kunst, hoe vreemd dat ook kan klinken. Wat maakt dan een compliment effectief? Denk eens na bij jezelf: heb je ooit iets gedaan wat je moeite kostte? En heb je ooit iets gedaan wat je gemakkelijk afging? Als je over beide dingen een compliment zou krijgen, welke zou je het leukst vinden om te horen?

Waarschijnlijk is het compliment over datgene waar je moeite voor hebt moeten doen het meest betekenisvol voor je. Een compliment over iets wat gemakkelijk was voelt anders aan dan wanneer er inspanning is geleverd. Complimenten over het uitvoeren van een simpele taak geeft het kind het idee dat er weinig van hem verwacht wordt. Kinderen zijn dan geneigd om de taak op te geven of er zelfs niet aan te beginnen. Een compliment is altijd respectvol, waardierend en oprecht bedoeld. Als dat niet mogelijk is kun je een compliment beter niet geven.

Het meest effectief zijn complimenten die de cliënt zijn veerkracht laten ervaren. De kracht van een mogelijke oplossing komt dan in beeld door het bewust maken van de krachtbron. Of, nog korter geformuleerd: een compliment brengt het doel dichterbij door de hulpbron te waarderen. Krachtbronnen zijn de reeds aanwezige vermogens van het kind zelf die we onder de aandacht brengen.

In therapie gaan complimenten dan over elke beweging richting doel, elke kleine stap die het kind zet in de goede richting. De kleine stap die gezet is wordt herkend als een nuttige poging die herhaalbaar kan zijn.

Complimenten kun je op verschillende manieren geven: bijvoorbeeld directe complimenten, het kind uitnodigen om zichzelf te waarderen of via-via compliment. Directe complimenten zijn bedoeld om de krachtbron even in het zonnetje te zetten. Dat kan nuttig zijn omdat we ervan uitgaan dat een lastige situatie is ontstaan doordat het kind het zicht op zijn krachtbron kwijt is.

Een voorbeeld

David vertelt dat het de laatste tijd al een stuk beter gaat; hij durft al bij een vriendje thuis te spelen en ze zijn laatst een dagje uit geweest zonder dat hij paniekerig werd.

De therapeut moedigt David aan om erover te vertellen: "Hoe kreeg je dat voor elkaar? Wat lukt jou heel goed? Hoe kwam je op dat idee?" Wanneer David erover vertelt (waarbij hij uiteraard ook dingen zegt als 'gewoon', 'dat weet ik niet', 'het ging gewoon goed') koppelt de therapeut dit aan mogelijke hulpbronnen: weten wat goed voor je is, kunnen doorzetten, angstig voelen en toch blijven denken, goede ideeën hebben. Elke keer als ze op deze manier samenvat wat David vertelt knikt hij: ja, zo was het. De eigen bijdrage en inspanning van David wordt steeds zichtbaarder en doet zijn zelfvertrouwen groeien.

Oplossingsgericht werken met kinderen

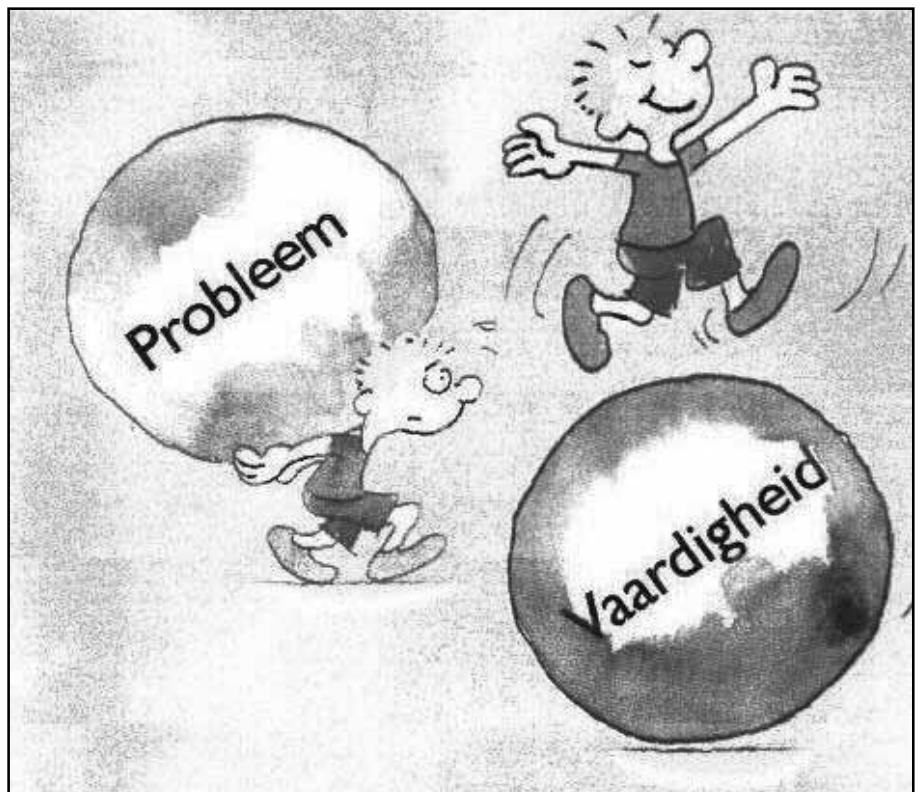
LITERATUUR

- Bannink, Frederike (2006) Oplossingsgerichte vragen, uitg. Hrcourt
- Dweck, Carol S. (2006) Mindset, the new psychologie of success, uitg. Random house
- Furman, Ben (2008) De method Kids' Skills, uitg. Nelissen
- Wolters, Corry (2012) Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren, uitg. Pica

Door het stellen van competentievragen nodig je het kind als het ware uit om zichzelf te waarderen en zijn zelfvertrouwen te vergroten. Ook al reageert een kind met 'dat weet ik niet', het compliment doet al zijn werk door de vraag. Soms is het immers ook niet goed aan te wijzen hoe een succes tot stand kwam. Maar door de competentievragen wordt de boodschap mee-gegeven dat het succes dankzij de inzet van het kind mogelijk was. Hiermee zijn complimenten altijd richtinggevend, activerend en motiverend.

Vieren

Na een periode van therapie en inspanning is er dan tijd voor vieren van alles wat is gelukt. Complimenten en positieve feedback geven het kind alle eer voor zijn inspanningen. Bij het vieren van datgene wat is bereikt is er aandacht voor drie zaken: benoemen van verandering en de voordelen ervan, het uiten van waardering voor de inspanning die het kind heeft geleverd en het uitspreken van vertrouwen over de voortgang in de toekomst. In het boek 'Oplossingsgericht aan het werk' zijn 25 speelse werkvormen opgenomen waarmee je samen met kinderen op zoek kunt gaan naar dat wat nog lastig is en hoe je daar verandering in kunt aanbrengen. Ervaar met mij hoe het is om samen met kinderen op zoek te gaan naar de eigen taal van het kind en creatief aan de slag te gaan. Het geeft energie, motivatie en beweging! ■

NVPMKT

Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische **KINDER** therapie

28 september 2013

in Soest

DAAR ZIT AL MEER DAN
TWINTIG JAAR MUZIEK IN

WORKSHOPS

- Klankschalenmassage | Leontien Schiphorst
- Beweeg in de psyche van de clown | Rob Terwijn
- Een bodem onder het bestaan | Susan van Kempen
- Muziektherapie in praktische oefening | Dick Verbeeck

MARKT

Methode ontwikkeld? Een boek geschreven? Of spelmateriaal in de aanbieding? En wil je dit aanbieden op onze markt? Geef jezelf dan op bij nellekekuijpers@gmail.com. Er bestaat de mogelijkheid om tweedehands materiaal aan te bieden.

MUZIEK

Naast DJ Timm en Maple3 willen we muzikale leden de kans geven een optreden te verzorgen. Iets voor jou? Geef je op bij j.schneiders@kpnmail.nl

Roland Verdouw, kinderpsychiater i.o. geeft deze dag een inleiding over Neuro – Sequentiële Ontwikkeling en de behandeling van het kinderebrein met psychomotorische kindertherapie. Roland Verdouw staat in contact met Bruce Perry, de schrijver van o.a. 'De jongen die opgroeide als hond'.

Ilse Woudenberg

**Een nieuwe column. Een nieuw gezicht. Een nieuw geluid.
Misschien herkenbare ervaringen. Uit de praktijk.
Dit keer niet een psychomotorische praktijk, maar de praktijk
van alledag: een gezin!**

Ik ben Ilse. 43 jaar. Getrouwd, drie kinderen. Nou ja, daar begint het al. De vraag "Hoeveel kinderen heb je?", levert bij een eerste ontmoeting altijd een slikmoment op in mijn keel. Zo ook op papier, nu wij elkaar voor het eerst ontmoeten. "Ik heb drie kinderen", antwoord ik dan. En ik denk er altijd achteraan: "Je moest eens weten." Ik heb vier kinderen. Quinten, Luca, Julie en Lloyd. Julie is kort na haar geboorte overleden. Julie, het tweelingzusje van Luca.

Een vakantie die de laatste met zijn drieën moest zijn, werd de eerste met zijn vijven. Na 6 maanden zwangerschap werden Luca en Julie veel te vroeg geboren. In Frankrijk. De Provence. Een gehucht. Per helikopter werd Luca van ons weggevoerd op weg naar hulp. Voor Julie was dat te laat. Een eeuwige plek in ons hart en in ons gezin, was wat haar en ons restte.

Luca, haar zus, is alweer 8, bijna 9. Het is een wonder dat ze bij ons is. Een pracht kind. En juist over haar, en haar beperkingen, gaan wij het met elkaar hebben. Hoe ze opgroeit met haar beperkingen, waar ze tegenaan loopt, hoe ze daarmee omgaat, waar ze goed in is, welke kracht ze heeft en welke frustraties. Want geloof me, die zijn er. Een aanwezig typetje. En hoe gaan wij daar als ouders mee om? En het gezin, welke invloed heeft het op het gezin?

Haar broer Quinten: 10 jaar. Haar broertje Lloyd: 2 jaar. Haar diagnose: cerebrale parese. En dat uit zich met name in de grove en fijne motoriek. Een licht spasme. Na intensieve ondersteuning in de peutertijd (zoals bijvoorbeeld een revalidatie-peutergroep), na talloze hobbels - letterlijk en figuurlijk - is ze nu een dappere dame van 8 die in groep 5 van het regulier onderwijs zit. Laat leren lopen, maar ze loopt. Laat leren fietsen, maar ze fietst (nou ja...., dat is ook nog heel moeilijk!). Het spasme in haar benen recent behandeld met botox en daarna allebei de benen drie weken in gips. Heftig!

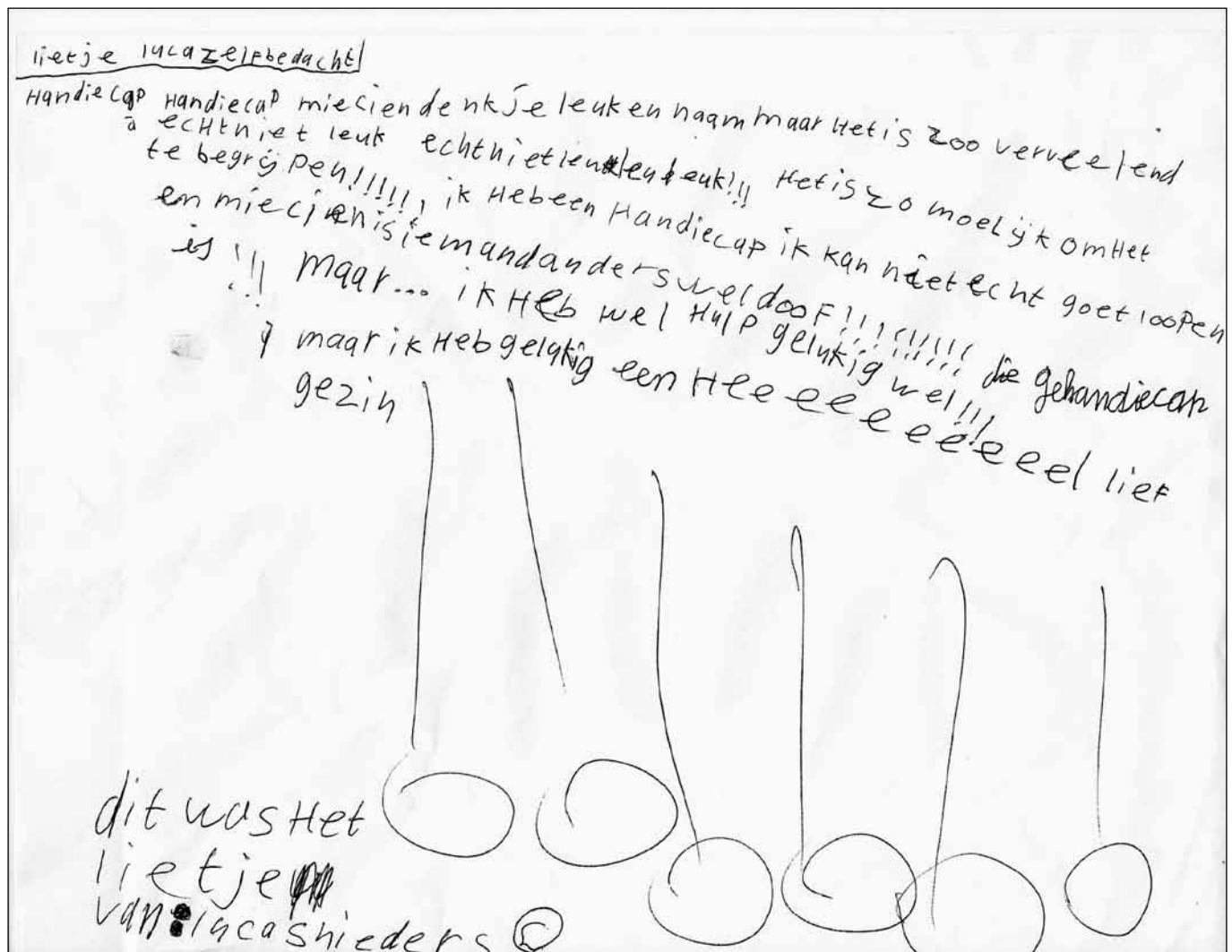
Misschien is ze niet eens helemaal een onbekende voor u. Tekeningen van haar hebben wel eens in het tijdschrift voor PMKT gestaan.

Maar, ik zal niet alles verklappen. Ik ga in het tijdschrift verhalen uit het leven van alledag delen. Ik heb er zin in. Ik vind het leuk om reacties te krijgen, tussendoor, voor er weer een editie van het tijdschrift verschijnt: ilsevanwoudenberg@gmail.com

Lietje Luca zelf bedacht.

Handicap. Handicap. Mieschien denk je leuke naam, maar het is zoo verveelend.
Echt niet leuk. Echt niet leuk leuk leuk!!!
Het is zo moeilijk om het te begrijpen!!!!
Ik heb een handicap. Ik kan niet echt goet loopen. En mieschien is iemand anders wel
doof!!!!!! Die gehandiecap is!!!
Maar....
ik heb wel hulp gelukkig wel!!!
Maar ik heb gelukkig een heeeeeeeeeeeel lief gezin
!!!!!!!

Dit was het lietje.
Van: Luca Snieders

Psycho- motorische kinder- therapie door de ogen van ...

Interview van
Berny Veldkamp
met Susan van Kempen

Berny Veldkamp

Susan van Kempen

Als beginnend therapeut ben ik, Berny, nog dagelijks vol verwondering over wat er gebeurt in de therapie. Ruim anderhalf jaar geleden heb ik de opleiding afgerond. Met een eerste idee van wat PMKT is, en hoe therapeut te zijn, ben ik aan de slag gegaan. Al snel kwamen de vragen: Wat voor therapeut ben ik? Wat is mijn specifieke kleur? Van waaruit kijk ik naar gedrag en welke innerlijke overtuigingen sturen mijn keuzes voor interventies, materiaal en spel? Gelukkig zijn er mensen die al langer bezig zijn en verder zijn met hun antwoorden. Ik besluit een aantal mensen te gaan bezoeken en te vragen naar hun invulling en drijfveren voor hun beroep. Voor mij is het gesprek met een ander een goede manier om ook meer over mezelf te weten te komen. In die uitwisseling leer ik mijn eigen gevoelens en gedachten beter kennen. Door te ontdekken wat PMKT is in de ogen van een ander, ontdek ik ook iets over mijn eigen drijfveren en motivatie. En misschien zet het ook jou aan het denken....

*De eerste die ik interview is Susan van Kempen. Zij is afgestudeerd in 2004 en heeft een eigen praktijk in Nijmegen samen met Yvonne Scheepers.
<http://www.kind-en-beweging.nl/>*

Wat is in jouw ogen het eigene van PMKT?

Ik ben op het spoor van PMKT gekomen omdat voor mijzelf beweging zo belangrijk is. Al vanaf dat ik op de pedagogische academie zat zijn spel en beweging voor mij een heel belangrijke bron voor ontwikkeling. Het eigene van PMKT is dat je processen letterlijk in beweging brengt; in beweging brengt wat is vastgelopen. Als je in beweging komt, dan kom je -weer- in aanraking met het leven, hoe pijnlijk of moeilijk dat ook is. Voor mij is dat de essentie van PMKT, dat je in een levend geheel met hulp van beweging, kinderen helpt om te groeien.

Kun je een beeld schetsen van een sessie?

Ik begin meestal vanuit rust. We kijken terug op de afgelopen week. Zo kunnen we ervaringen in de therapie koppelen aan wat er die week gebeurd is. Daarna komen we in beweging. Dat kan op veel manieren. Afhankelijk van de hulpvraag kan er gericht gewerkt worden of kindvolgend. De ruimte biedt volop mogelijkheden tot spelen en bewegen. Hoe jonger de kinderen hoe meer ik activiteit en rust afwissel, zodat ze al een deel kunnen verwerken in de therapie. Maar omdat elk kind een andere hulpvraag heeft is eigenlijk elke sessie anders.

Een voorbeeld uit de praktijk:

Een kind met ADHD raasde de eerste keren als een tornado door de ruimte. Zo'n kind geef ik eerst de gelegenheid om aan te komen in de praktijk. Door gewoon even uit te razen voordat we beginnen. Hier wachtte ik rustig op de mat (in het midden van de ruimte), zo'n eerste keer weet ik immers niet waar dit gedrag vandaan komt.

En dan?

Meestal, met enkele minuten, keert het kind zich ook naar de mat of naar mij. Dat gebeurde hier ook. Pas dan kunnen we gezamenlijk een start maken. Maar ook bij ADHD is ieder kind anders. Zoals bijvoorbeeld een ander kind dat in de klas onhandelbaar was. Door alle berispingen en veelvuldige negatieve feedback was ze enorm geremd geraakt. De ADHD uitte zich in veel gefriemel, kauwen op mouwen, niet stil kunnen staan. Toch ging thuis en op school regelmatig de rem eraf door enorme woede-uitbarstingen. Ze gebruikte vooral het zinnetje: "Ik weet niet...." op vragen als: "Zullen we...., Heb je zin om...., Wat zou je willen spelen....enz."

Voor dit meisje was het nodig om eerst te ervaren dat ze mag zijn zoals ze is. Het oorspronkelijke gedrag wordt uitgenodigd en mag er weer zijn. Van daaruit kan dan het niet adequate gedrag de kans krijgen om gezond te

worden. Ik vertrok bij haar vanuit een onderzoekend sturen. Daar bedoel ik mee dat ik spelvormen heb aangeboden waarin het beschadigde en negatieve zelfbeeld weer de kans kreeg om door positieve ervaringen te worden hersteld. De eerste stap om zelf weer ruimte in te nemen markeerde ze met zinnestjes als: "Ik mag zeker niet..." of "Dat vind je zeker niet goed..." Geleidelijk aan durfde ze ruimte in te nemen. Nu is ze zover dat ze vrij in de ruimte beweegt en initiatieven neemt. Met dit gedrag laat zij zien dat ze zich veilig en geaccepteerd voelt. Dat is het moment waarop ik meer confronterend kan worden. Nu pas kan zij leren wat haar drukke gedrag teweeg brengt. Inmiddels vult ze het hele uur zelf, heeft weer kleur op haar wangen en kan lachen om haar eigen drukke gedoe.

Vanuit de zintuigleer gedacht, is voor deze kinderen werken met de tastzin belangrijk. De hangmat bijvoorbeeld. Die leg ik dan binnen handbereik. Voor haar was dat een groot succes. Ze verborg zich helemaal in de hangmat, die als een zak aan een haak hing. Draaien, zoeken en rust vinden binnen een veilige begrenzing.

Ik heb haar ook moeten leren vragen stellen. Een kind van 11 dat zegt "je moet mij ronddraaien" kan nog niet adequaat om hulp vragen. Het was trouwens al een hele stap dat ze überhaupt om hulp vroeg. Dan zeg ik bijvoorbeeld: "Wil je iets aan mij vragen?"

En dan: "Wat zou die vraag dan kunnen zijn?"

Volgen is een belangrijk aspect van PMKT.

Kun je vertellen hoe jij dat doet?

Kindvolgend ben ik bijvoorbeeld als ik denk dat tevoorschijn moet kunnen komen wat door een akelige, traumatische ervaringen op slot zit. Door zulke ervaringen te verwerken, kunnen ze worden opgeruimd.

Volgen vraagt om opperste presentie! Het vraagt ook dat ik kan interpreteren wat ik zie, zodat ik weet wanneer ik niets moet doen en wanneer ik bijvoorbeeld moet doen wat het kind van mij verlangt. Het kan zijn dat ik de rol van de ouder (of leerkracht) moet spelen en shit over me heen krijg. Of dat het kind mij 'vraagt' (dat is geen concrete vraag, maar ontstaat al doende) om de kindrol te spelen en mij zo laat beleven wat het heeft meegemaakt.

Belangrijk om te kunnen blijven volgen is ook dat je uit de tegenoverdracht blijft. Ik merk het als ik in de tegenoverdracht kom als ik me niet meer op mijn gemak voel. Ik voel het soms ook aan mijn schouders of keel. Zodra je bij jezelf merkt dat je in de tegenoverdracht bent terecht gekomen, moet je jezelf tot de orde roepen. Ik doe dat door mezelf aan te spreken bij mijn achternaam. "Van Kempen effe dimmen." Dan ben ik er weer bij.

Volgend ben ik ook als ik die interventie pleeg die voor het kind essentieel is. ➡

Daarbij vertrouw ik op mijn intuïtie. Doordat je echt aanwezig bent, merk je wat werkt en wat niet. Zo kun je een 'Gouden Greep' doen. Het betekent voor mij ook dat ik de innerlijke bereidheid heb om van het kind te leren. Dat hoort voor mij bij therapeut zijn; dankbaar zijn, dat kinderen onbewust meewerken aan mijn scholing. Ik neem mijn eigen groeiproces voortdurend serieus, ik ben als therapeut nooit uitgegroeid.

Een ander voorbeeld. Ik kreeg een jongen van 8 jaar in behandeling. Hij maakte het zijn ouders ongelofelijk moeilijk, met veel ruzies en verzet. Zoveel ruzies, dat ouders moedeloos werden en het dan maar opgaven. Na de onderzoeksfase ontstond de indruk dat dit kind ernstige traumatische ervaringen in de jonge kindertijd had opgedaan, die vooralsnog niet benoemd waren.

Deze jongen maakte elke sessie een geweldige puinhoop. De hele vloer lag bezaaid met doeken, alle ballen, alle stokken, matten, planken, noem maar op. Het kostte elke week extra tijd om alles weer op te ruimen. Het was voor mij een uitdaging om dat uit te houden. Het uitstallen van al die spullen was voor hem nodig om zich veilig te voelen. Want een open ruimte was niet alleen beangstigend, het bood hem ook geen houvast.

Het materiaal, het spel en de ruimte die hij hierdoor kreeg, boden aanknopingspunten om herinneringen die belastend waren vrij te spelen. Ik heb hem gevolgd in de rollen die ik moest spelen. Opsluiting, afzondering, willekeur en onveiligheid kwamen in dit spel naar voren. Geleidelijk aan ontstond er ordening in de chaos, kwam er meer structuur. Naar mate de therapie vorderde, ben ik tegengas gaan geven. Zo, stukje bij beetje zijn de rollen die ik moest spelen met de ontwikkeling mee veranderd.

Traumatische ervaringen roepen allerlei gevoelens op: angst, boosheid, woede, terugtrekken. Door te volgen kreeg hij 'onbeperkt' ruimte en heeft hij deze gevoelens kunnen uitspelen. Bij sommige kinderen is dan het belangrijkste deel gedaan, omdat ze hun trauma verwerkt hebben. Bij andere kinderen kan er nog een stukje zijn dat als het ware "opgevoed" moet worden. Bij deze jongen was dat leren ervaren dat je niet altijd je zin kunt krijgen. Hij wist niet beter, vanaf zijn 3e jaar kreeg hij -door zijn extreme gedrag en uit moedeloosheid- toch vaak zijn zin. Dit kind is enorm gegroeid.

Wat hoop jij een kind te kunnen laten ervaren?

Dat het kind de moeite waard is. De moeite die wij voor het kind willen doen maakt dat er weer een vertrekpunt is. Ik probeer tegen elk kind innerlijk te zeggen die moeite ben jij waard. Die moeite, die aandacht en liefde ben jij waard.

Vanuit welke mensvisie werk jij?

Al vanaf mijn 18e ben ik geïnspireerd door de antroposofie. Ik ben nog nergens anders zo'n veelomvattende mensvisie tegengekomen die zowel ideëel als praktisch is.

Voor mij is de mens geen optelsom van verschijnselen of het product van erfelijkheid en opvoeding. Ik zie de mens als een samenhangend geheel van lichaam, ziel en geest. Het lichaam is het meest zichtbare, de ziel ervaar je in het gedrag, in de stemmingen, de talenten en capaciteiten. De ziel gaat over alle processen die met denken, voelen en willen te maken hebben. Hoe je iets doet, hoe je denkt, voelt, jezelf doelen stelt, hoe je de dingen beleeft. De ziel drukt zich uit in je gedrag en spreekt als karakter door je heen. De geest is voor mij de individuele kern van de mens. Die drukt zich bijvoorbeeld uit in idealen. Ik ervaar die in de directe ontmoeting met het kind. Bijvoorbeeld in de veerkracht of de potentie van het kind om te groeien.

Deze visie leidt tot een diep respect voor alles wat de mens is, dus ook voor de lelijke dingen. Dat wil niet zeggen dat ik alles maar goed vind in mijn praktijk. Ik sta wel gewoon met beide voeten op de grond.

Het hoort ook bij mij om te werken vanuit de waarneming: ik zie hoe iemand binnenkomt, hoor hoe iemands stem klinkt, voel hoe iemand beweegt. Zo kijk ik ook naar gedrag van kinderen. Ik probeer enerzijds dat gedrag onbevangen, zonder oordeel, waar te nemen en tegelijkertijd te begrijpen wat er mij door dit gedrag tegemoet komt.

Mijn ervaring is dat het oordeel in de zin van 'beoordelen' gemakkelijk een barrière opwerpt, afstand schept, terwijl het 'begrijpende waarnemen' kinderen het gevoel kan geven dat het oké is.

Dat heb ik al vaak meegemaakt: een kind spartelt, worstelt, verzet zich, wil niet naar die vreemde mevrouw. De ouder, zich soms in het zweet werkend, probeert het kind te overreden. Eenmaal binnen valt de spanning vaak binnen 5 minuten weg. Natuurlijk komt het ook voor dat het anders loopt. Een meisje dat al geruime tijd (met plezier) kwam veranderde na een vakantie in een schreeuwend hoopje mens dat niet naar binnen wilde. Ze schreeuwde de hele buurt bij elkaar. De eerste keer lukte het om haar 'naar binnen te praten'. De tweede keer was het weer zover. Haar moeder had haar met veel geworstel in het halletje gezet. Toen heb ik gezegd: "Jij wil hier niet zijn en dat vind ik prima. Wij gaan niet aan jou trekken, jij mag lekker naar huis". Ik was ervan overtuigd dat de therapie hiermee beëindigd was. Het puzzelde me enorm waar deze omslag door was gekomen en ik had het gevoel dat het met iets buiten mij te maken had. Toen heb ik me voorgenomen om elke ➡

dag even aan haar te denken, hoe ze de eerste keer kwam, waarvoor ze kwam. Tot mijn verbazing belde de moeder enkele dagen later dat ze graag wilde komen. We hebben nog ruim een half jaar gewerkt. Ik beleef dat als een klein wonderdje.

Ook heb ik, dankzij de antroposofie, een liefde ontwikkeld voor de betekenis van de zintuigontwikkeling. Met name voor de lichaamsgerichte zintuigen: tastzin, levenszin, bewegingszin en evenwichtszin. Zij vormen voor mij de basis waarop kinderen zich emotioneel, sociaal en cognitief ontwikkelen. Kinderen die zijn vastgelopen laten dat altijd in deze zintuigen zien. Deze zintuigvisie is voor mij concreet gereedschap. Mijn manier van werken is hier zo mee verweven, dat ik zonder dit gereedschap niet de therapeut zou kunnen zijn die ik nu ben.

(Over de zintuigen bezien van uit de antroposofie en hoe je hiermee kunt werken gaat Susan tijdens het Lustrum een workshop geven.)

Wat betekent therapeut zijn voor jou?

Ik beleef het als een voorrecht om kinderen en ouders te mogen helpen vanuit een 'blanco situatie'. Daar bedoel ik mee dat er geen inhoudelijke regels, bepalingen of voorschriften van buitenaf zijn die uitmaken hoe we samen werken.

Mijn grote passie is met en voor kinderen werken en bijdragen aan hun groei en ontwikkeling. Net als elke andere therapeut heb ik daarvoor mijn professionele bagage en daarnaast heb ik mijn eigen schatkist aan talenten en levenservaring. Vanuit die schatkist heb ik geantwoord op de vragen.

Wat dit interview mij heeft gebracht.

Aan het eind van het gesprek bedank ik Susan voor haar open, persoonlijke en leerzame antwoorden. Een van mijn ontdekkingen gaat over het begrip 'volgen'. Door de uitwisseling hierover met Susan, drong het nog meer tot me door dat 'volgen' van me vraagt om helemaal in het hier en nu te zijn. Pas dan kan ik zien wat het volgen inhoudt in die specifieke situatie. Is het meedoen, of verwoorden, of juist alleen maar erbij zijn? Het antwoord daarop vind ik niet door erover te denken, maar door helemaal aanwezig te zijn in het moment. Dan wijst mijn gevoel me de weg.

Ook het woord 'uithouden' geeft me een nieuw houvast bij het volgen. Aangezien ik veel geduld heb, is 'uithouden' niet zo moeilijk voor mij. Maar ik begrijp nu beter waarom en hoe lang ik moet 'uithouden'. Zo heb ik me weken lang afgevraagd waarom één van de therapiekinderen week in week uit steeds maar weer zo eindeloos veel materiaal wilde uitstallen. Voor het spelen zelf bleef nauwelijks tijd over. Mijn 'uithouden' kwam hierin aardig onder druk te staan. Dit uitstallen van materiaal had ik niet gekoppeld aan veiligheid. Wat mijn intuïtie me wel vertelde, was dat spelen mogelijk nog te spannend was en dat het kind misschien wel een heel vol hoofd had. Hoewel deze oorzaken waarschijnlijk ook wel een rol speelden, herken ik achteraf dat het meisje me inderdaad iets vertelde over het gebrek aan veiligheid die ze ervaarde. De uitstalling van materiaal bood haar houvast. Het 'uithouden' leidde ertoe dat ze zelf ging ordenen en op den duur ontstond er spel. Voor het vinden van die veiligheid was het kennelijk nodig geweest dat ik als therapeut die ruimte bood.

Gelukkig herken ik ook de 'gouden greep'. Die vindt vooral plaats op de momenten van 'opperste presentie' zoals Susan dat zo mooi omschrijft. Zoals laatst toen er met een hyperdruk bovenbaasje van 5 een moment van contact en nabijheid ontstond. Te midden van alle materialen die kriskras door de ruimte lagen, ging ik onder een mat liggen. "Ze mogen me niet zien. Kun je me nog zien?" "Ja, ik zie je haren." Terwijl ik er nog verder onder kruip: "En nu". "Nee, nu kunnen ze je niet zien". Ik: "Kom, kom erbij, dan kunnen ze jou ook niet zien". En daar lagen we, dicht tegen elkaar onder de mat, zacht giechelend.

Inspiratie

Sjoerdje van de Manacker

Social media in de supervisie.

Met enige weerstand neem ik deel aan een bijscholing supervisie en 'social media' en zoals zo vaak is het dan juist heel inspirerend. Enthousiast kom ik thuis: weet je dat er over 5 jaar geen mailverkeer meer is, alles gaat dan per cloud en/of dropbox; dat Google verdient aan alle info die wij op internet zetten, dat Google weet wat ieder op zijn bankrekening heeft staan; dat er geen privé meer is en dat alles transparant wordt. In de nieuwbouw van Windesheim is dit al te zien: een totale glaswand tussen gang en lokaal. Het schijnt de nieuw trend te zijn...wel lastig voor ADHD-ers en autisten, denk ik. Ik leer een heleboel nieuwe woorden, zoals, harkorganisatie, offline contact en online contact. 's-Avonds grap ik tegen mijn man, zittend op de bank, dat we een offline contact hebben, wat we ook even kunnen omzetten in online....gewoon een Whatsappje sturen. De bijscholing wordt ondersteund met filmpjes van You Tube. De beelden blijven hangen en ik kan ze thuis allemaal nog navertellen. Een filmpje over 'social media' zie ik als bruikbaar voor een cliëntje dat de volgende dag komt. Zij heeft voor het maken van een groeps-Whatsapp, waarin de groep een mede leerling gaat pesten, een schorsing opgelopen. Ik krijg echter mijn net verworven I-pad nog niet gerelateerd aan de Wifi in de praktijk en ga dan maar over op mijn oude kompas. Lukt ook prima. Wat in deze nieuwe wereld vooral belangrijk is, is volgens de spreker het verwerven van authenticiteit. Voorlopig nog werk genoeg dus.

En wil je even smakelijk lachen, zoek dan de volgende filmpjes op

You Tube

Gouwe Ouwe iPad. - *Ik vond deze geweldig, dat belooft nog wat voor de toekomst.*

Wil jij mijn vriend zijn? - *Deze leek me bruikbaar voor mijn cliëntje.*

Kleinste garage ooit in België. - *Over hoe je problemen op kunt lossen? Er is altijd een uitweg!*

What if book came after games? - *Leuk voor ouders?*

**En ben je
geïnteresseerd
in de lezing:**

<http://nielvanmeeuwen.be/?p=652>

Boekentip!

Sherborne bewegingspedagogiek

Jo Daems, Véronique Goethals & Bart Jaminé
Ontwikkelingsstimulerend bewegen

Uitgeverij Abimo
ISBN 9789059328839

Met dit prachtig uitgevoerde boek willen de schrijvers zowel ervaren als onervaren mensen uitnodigen om met de Sherborne bewegingspedagogiek aan de slag te gaan. De methode is gericht op het stimuleren van de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen (en volwassenen) door middel van beweging en past daarom zo mooi binnen de psychomotorische kindertherapie. De bewegingspedagogiek streeft naast de klassieke motorische en cognitieve ontwikkeling, vooral doelstellingen op sociaal-emotioneel vlak na. Zich goed voelen in het eigen lichaam en in staat zijn relaties aan te gaan zijn daarbij de basispijlers.

De methode wordt in het boek aanschouwelijk gemaakt door talrijke foto's en gedetailleerde omschrijvingen van de bewegingsactiviteiten. Ook bij de rol van de begeleider wordt uitgebreid stilgestaan. Inmiddels wordt dit boek ook binnen de opleiding Le Bon Départ gebruikt bij het vak sensu-motoriek.

Een pleegmoeder van twee kinderen voor wie ontwikkelingsstimulering van groot belang is reageerde na het lezen van het boek met:

"Dit boek geeft heel mooi aan wat Sherborne allemaal in kan houden. Het is prachtig geïllustreerd met foto's, het zijn goed beschreven voorbeelden van de therapie. En het gaf bij mij de 'kriebels' om te starten met de inspiratie uit het boek."

Tekeningen

Lois “Dit is het kasteel voor koningin Maxima en koning Willem Alexander.

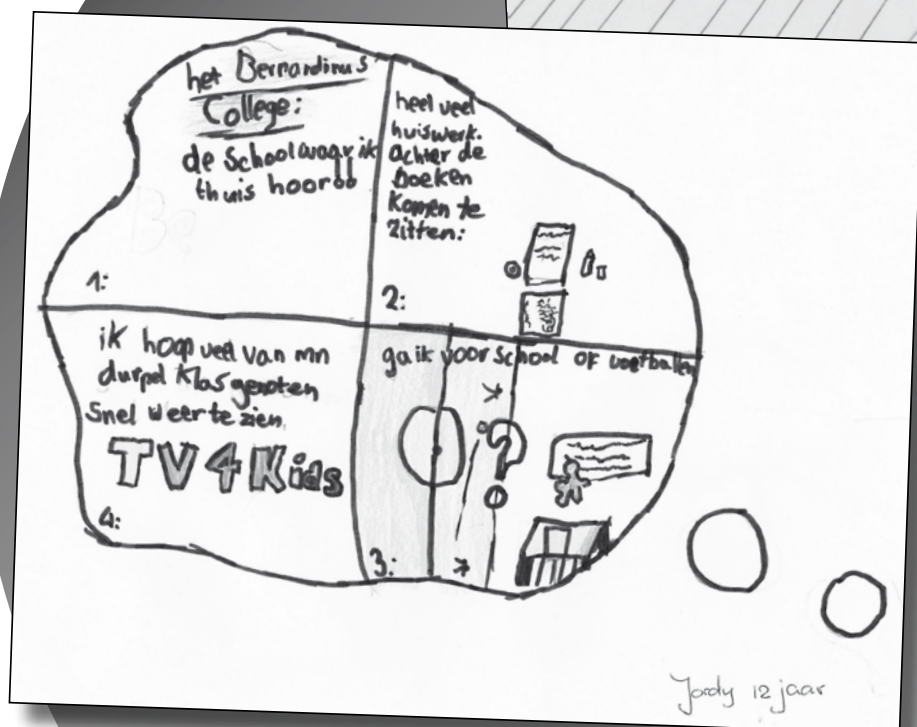
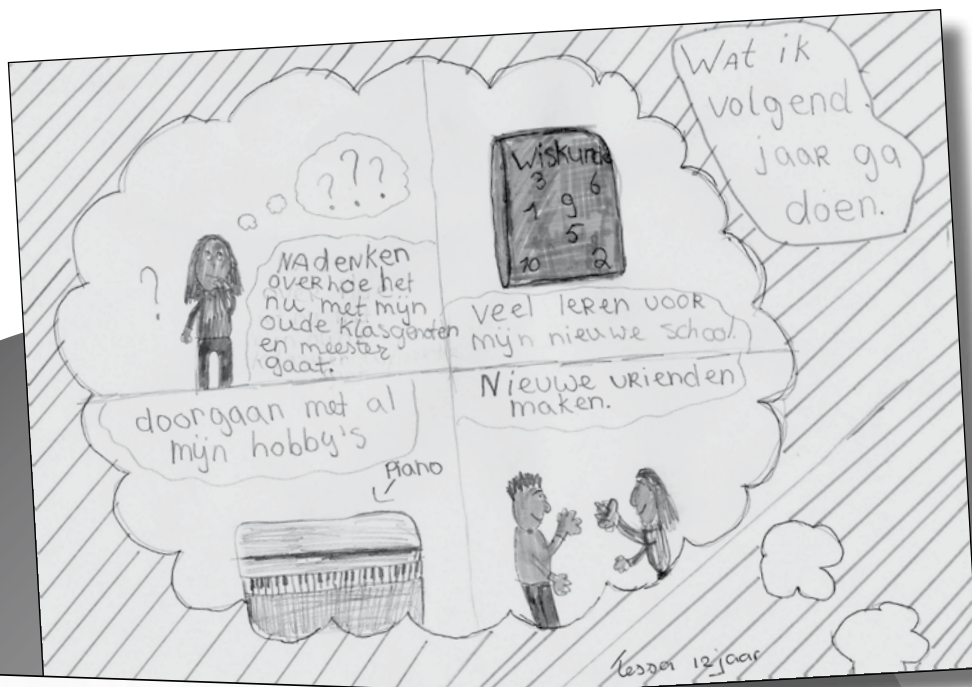
Het is wel erg druk met al die mensen om het kasteel, alle mensen zijn blij voor de koningin en de koning.

In het kasteel zijn veel meer regels en ze moeten altijd netjes doen.

Ik zou niet graag een prinsesje willen zijn. Je moet dan altijd veel liever zijn en op tijd naar bed omdat het zo druk is.

Voor de koningin en de koning is het makkelijker die zijn het gewend. Het leukste om koningin en koning te zijn is dat je door het paleis mag lopen en je vaak ergens naar toe mag.”

Tekeningen

Volgend schooljaar!

